

Maj 2012
Studietursrapport

KAIRO, OKTOBER 2011

RAPPORT FRA STUDIETUR TIL ÆGYPTEN I DET ARABISKE FORÅR

RAPPORT FRA STUDIETUR TIL ÆGYPTEN I DET ARABISKE FORÅR

Revision **2. udgave**
Dato **2012-05-20**
Udarbejdet af **Studietursdeltagerne**
Redigeret af **HT**

Studieturen blev støttet økonomisk af
Ålborg stifts mellemkirkelig udvalg

INDHOLD

Kort om studieturen	1
Lørdag den 1. oktober	1
Søndag den 2. oktober	2
Gudstjeneste og møde i den koptisk ortodokse Sankt Markus-kirke	2
Møde med pastor Nagi	3
gudstjeneste i den evangeliske kirke	5
Mandag den 3. oktober	6
Ugeavisen Al-Watani	6
Dalia Zakharia, om muslimske og kristne kvinders forhold	7
Tirsdag den 4. oktober	8
Møde med Dr. Abd al Mouti Bayoumi	8
Onsdag den 5. oktober	12
CEOSS - Coptic Evangelical Organization for Social Services	12
Aimon Ayun fra organisationen IDEA	13
Møde med unge aktivister fra Tahrir pladsen.	14
Torsdag den 6. oktober	16
Velkommen i bjerget...	16
Fredag den 7. oktober	19
Besøg hos "Skraldebyens" Kirke og Retrætecenter	20
Jesuitten, Fader Suleimaan i Aleksandria	21
Lørdag og Søndag	22

KORT OM STUDIETUREN

Initiativet til en studietur til Kairo blev taget af Ålborg Stifts Mellemkirkelige udvalg i efteråret 2010, dvs. før det arabiske forår havde meldt sin ankomst. Formålet var at forøge kendskabet til den kristne minoritet i Ægypten og til forholdet mellem muslimer og kristne i landet. Turen modtog tilskud til delvis dækning af udgifter til en guide. Guiden var mellemøsteksperten Phd. Hanna Ziadeh fra Institut for Menneskerettigheder.

Studieturens 16 deltagere var:

Michael Berg
 Else Dausell
 Ettie Jødal,
 Morten Jødal
 Peter Müller
 Karen Inger Rauhe Nielsen
 Christian Roar Pedersen
 Bo Rosbjerg
 Henriette Rosendal
 Helle Rosenkvist
 Hanne Moesgaard Skjesol
 Henning Thomsen
 Lone Thomsen
 Rasmus Thomsen
 Birgit Merete Trolle Hansen
 Kirsten Zacho,

Rapporten er skrevet af studieturens deltagere i kronologisk rækkefølge.

LØRDAG DEN 1. OKTOBER

Efter en lang rejsedag ankom vi i Kairo Lufthavn kl.20.10 og ved Safir Hotel kl.22.15. Det gik glat, alle fik kufferten i bagageudleveringen i Kairo, og vi blev ikke opkrævet noget for visum, som det ellers var blevet varslet. Det Ægyptiske servicefirma, som Unitas samarbejder med, havde sendt en mand til at modtage os, og han gelejdede os hurtigt og smertefrit igennem. Vores guide Hanna Ziadeh fortalte lidt under busturen fra lufthavnen til hotellet om Heliopolis/masr djadida, om den koptiske bydel, Shobra. En del af gruppen gik en lille aftentur fra hotellet ned til Nilen, før vi gik til ro.

SØNDAG DEN 2. OKTOBER

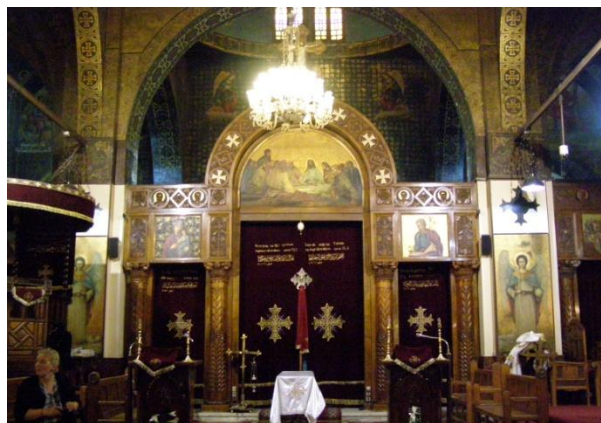
Kl. 8.00 tog vi af sted i små taxaer til Heliopolis for at starte ugen med en gudstjeneste.

Gudstjeneste og møde i den koptisk ortodokse Sankt Markus-kirke

Studieturens første kirkebesøg og første møde med lokale kristne blev holdt i en koptisk ortodoks kirke i Kairo-forstaden Heliopolis. Her deltog vi i den almindelige søndagsliturgi i en fyldt kirke, og præsten kunne fortælle, at det blot var den ene ud af de faste fem liturgier, der holdes hver søndag. De kristne koptere udgør omkring 10-12% af befolkningen i Ægypten, og af de lokale kristne deltager ca. 20% i søndagsliturgierne hver uge. Skt. Markus er bygget i 1925. Der er 14 præster og 100 diakoner knyttet til kirken, og de virker for en menighed på 30.000.

Efter gudstjenesten forlod vi kirken og gik i enrum i en receptionssalon, hvor Fader Daoud fortalte om kirkens historie og nuværende situation.

Sammenlignet med flere af dem, vi mødte senere, var han noget forsigtig og understregede gang på gang, at kirken ikke ønskede at gå ind i politik, og at det eneste, de og vi kunne gøre, var at bede for dem – for dem selv, deres menigheder og kirker. Alligevel fik han præsenteret forholdene, så vi fik et lille indblik i, at de kristne ikke har det nemt.

Sankt Markus kirken i Heliopolis

Daoud er medicinuddannet. Han arbejdede som læge en del år og fungerede samtidig frivilligt som diakon (sanger ved gudstjenesten) i kirken. Han var glad for gudstjenestefejringen og blev opfordret til at blive præst og blev ordineret. Samtidig gjorde han teologiske studier på eget initiativ. Præster er ikke nødvendigvis teologer. De har bare stået i præstelære / gudstjenestelære.

Fader Daoud, præst ved den koptisk ortodokse Skt. Markus Kirke i Heliopolis

Daoud hæftede sig ved, at kirken har en officiel status nu til forskel fra tidligere. Alligevel er det svært at få tilladelse både til at bygge kirker og at restaurere nuværende, hvorfor mange kirker bygges i skjul eller indrettes i almindelige huse. Der er fortsat angreb på de kristne koptere. Det samme var tilfældet under præsident Mubarak. Kirker blev nedbrændt, og politiet greb ikke ind.

Kirken arbejder derfor for at få de samme rettigheder, som muslimerne har, og få dem skrevet ind i konstitutionen, men i stedet for at få dem formuleret som rettigheder for kristne, ønsker de at formulere det som almene menneskerettigheder.

Den koptiske kirke, siger Daoud, kæmper sammen med alle andre Ægyptere for de basale menneskerettigheder, der kan give alle frihed til at eksistere i Ægypten. Hvis kopterne bare kæmpede for deres eget kirkesamfunds rettigheder, ville de blive betragtet som fremmede, som forrædere eller i hvert fald som upatriotiske. – De opfordrer ikke deres medlemmer til emigration. De skal hjælpes her i Ægypten. De ønsker ligeledes at bruge ordet "kopter" om alle ægyptere og ikke særskilt de kristne.

Alle venter med spænding på, hvordan valget og den efterfølgende organisering vil blive. I det stille var der en vis frygt. Værst skønnes det at blive, hvis Det islamiske Broderskab vinder valget, men heller ikke militæret vil gøre det nemt for de kristne. Håbet er derfor, at de liberale vil få så stor indflydelse som muligt, og arbejdet for at fremme det må ske gennem bøn.

Efter skildringen af den politiske situation fortalte Fader Daoud, på opfordring fra os, lidt mere om kirkens lære, om forskellen på den koptiske og den græsk ortodokse kirke, om hvorfor de holder fast ved, at det som udgangspunkt ikke er muligt at blive skilt. Det sidste blev ikke blot koblet med en teologisk tolkning af Bibelen og betragtningen af, at det er Guds vilje, men også med den særlige begrundelse, at det i en massiv, muslimsk kontekst, hvor flerkoneri er tilladt, er ekstra vigtigt at holde på de kristne ægteskaber, så de kristne kvinder ikke giftes ind i islam.

Hovedbudskabet stod klart, da vi tog derfra: Bed for os!

Helle.

Der blev serveret kaffe og kage mm, og i en pause gav Hanna et historisk rids og orienterede kort om den aktuelle situation i Ægypten – midt i det arabiske forår.

Møde med pastor Nagi

Den evangeliske kirke ligger på Kasr el-Dubara. Tæt ved Midan Tahrir. Her mødte vi senere på dagen én af præsterne, en ældre herre ved navn Nagi.

Den Evangeliske Kirke blev grundlagt 1949. Den har 6.000 medlemmer. Udover gudstjenesterne om weekenden er der tilbud til alle aldersklasser i løbet af ugen. En evangelisk kirke med nationale ambitioner!? De bruger også TV og website. Vi kom desværre ikke ind på missionens problem: at det ikke er tilladt at omvende muslimer til kristendom.

Pastor Nagi fortæller om den aktuelle situation under det arabiske forår i Ægypten

Pastor Nagi ser korruptionen som det store problem i Ægypten. Den har på alle måder forhindret en positiv udvikling i samfundet. Derfor var der store håb til "revolutionen", det arabiske forår. Den evangeliske kirke deltog aktivt i demonstrationerne, som fandt sted lige i nærheden, på Tahrirpladsen. Der var en stor fællesskabsfølelse i de dage, religiøs forståelse mellem de forskellige religioner og retninger. Den evangeliske kirke ydede lægehjælp på pladsen og deltog i den nødvendige, daglige rengøring af pladsen i den periode, hvor de mange tusind mennesker overnattede der. Den evangeliske kirke var en del af revolutionen og afholdt festgudstjeneste den dag, da Mubarak trådte tilbage.

I uvisheden og magttomrummet efter Mubaraks fald optrådte den evangeliske kirke som religiøs og politisk mægler mellem de forskellige religiøse retninger og politiske grupperinger. Kirken arrangerede simpelthen et mæglingsmøde, hvor der var en åben debat om, hvilken retning Ægypten nu skulle tage. Ud af revolutionsdagen kom også et kirkeligt netværk med de andre kristne kirkesamfund i landet. Man inviterede også muslimske ledere til dialogmøder, inklusive Det muslimske Broderskab. Revolutionen blev et brud med den traditionelle apolitiske holdning, som de Ægyptiske kristne hidtil havde haft, at man for sin egen sikkerheds skyld indtil nu har holdt sig så langt væk fra de politiske stridsspørgsmål, som muligt.

Men euforien varede kun kort. Nu er der grundlæggende en skuffet stemning. Tingene er flydende og bølger frem og tilbage. Pessimisme og optimisme veksler hele tiden. Der er ingen stabilitet, og alle parter er begyndt at indtage *de gamle forsigtige positioner* af frygt (kristne, sekularister) eller af politisk-taktiske grunde (Broderskabet, salafister, konservative).

Der var en gang, hvor der var tillid og fredelig sameksistens mellem kristne og muslimer i Ægypten. Bl.a. illustreret ved de store mawlid-fester (helgendage), som samlede tusinder fra begge religioner til fælles fejring. Men der opstod spændinger omkring 1960. Broderskabet blev nervøs for den vestlige mission og etablerede en modoffensiv ved at bevidstgøre (og skræmme) muslimer og skabe en religiøs mobilisering med mistænksomhed mod kristne som et væsentligt element. Det tog særlig fart efter 1967 (Seksdagekrigen med Nassers totale nederlag til Israel), hvor forklaringen blev søgt i et manglende religiøst engagement. Det afstedkom en islamisk vækkelse, aggressiv og med mistænksomme øjne på de kristne, som derfor flygtede ind i en politisk forskrækkelse. De sekularister, som ellers kunne skabe rum og mulighed for fredelig sameksistens for de kristne, blev også trængt i forbindelse med den islamiske vækkelse. Broderskabet kørte en effektiv propaganda mod dem og fik dem stemplet som vantro. Og hvem vil stemme på vantro politiske kandidater? Broderskabets propaganda har let spil, fordi 40 % af befolkningen er uuddannet eller analfabeter. Enkle og rabiate budskaber går lige igennem.

Der var en afstemning om nogle forfatningsændringer for nylig, bl.a. en stækkelse af præsidentposten og forkortelse af præsidentens regeringsperiode, men også andre ting, som der var politisk diskussion om, og som kunne betyde et skridt i den forkerte retning med indskrænkning af frihedsrettigheder etc. Broderskabet lukkede effektivt for den diskussion ved at køre en kampagne i moskeerne, hvor de slog på, at grundlovsændringerne "beskyttede islam", og derfor var alle gode muslimer forpligtet til at stemme ja. Alle, der stemte nej, ville ryge i helvede! Med det resultat, at 77% stemte ja. – *Islam bliver hele tiden brugt som et politisk trumfkort*. Principperne for de individuelle frihedsrettigheder er hele tiden i fare for at blive suspenderet med den ene eller anden "gode" begrundelse til stor skade for åbenhed og tillid i samfundsdebatten. Undtagelsestilstand kom ind igen på nogle punkter i forbindelse med uroen omkring den israelske ambassade. Journalister blev i den forbindelse dømt ved militærdomstole, og militæret er ved at begrænse den frie debat. Den uvisse situation får mistænksomhed og frygt til at spille ind, så folk ikke længere åbent siger, hvad de mener.

Hvor står militæret? Prøver det at beskytte den gamle magtelite? Efter direkte TV-transmission fra de første retsmøder, endte det med, at retssagen mod Mubarak skulle holdes for lukkede døre, og den er nu helt mørklagt, så der ikke engang kommer skriftlige referater fra retsmøderne. - Hvad er bedst for de kristne: militærstyre eller islamisk regime? Det er et valg mellem pest og kolera, siger Nagi. De kristne har besluttet sig for ikke at danne deres eget parti, men engagere sig i de sekulære partier, der kæmper for frihedsrettigheder for den enkelte i et civilt samfund.

Det håb, der tændtes i revolutionsdagene, har, som vi kan forstå på Nagi, lidt en kraftig skuffelse. Den fællesskabsfølelse og den nationale stolthed, der brød frem på Tahrirpladsen, er blevet afløst af indbyrdes mistænksomhed mellem de forskellige grupper, forsigtighed og frygt.

Men som præsten sluttede med at sige: "Hope is a choice!"

Michael

Nagi var meget åben og vidende, så det kom til at handle om situationen i Ægypten lige nu og ikke ret meget om den evangeliske kirke. Efter interviewet gik vi ind i kirken for at overvære en gudstjeneste i deres kirke.

gudstjeneste i den evangeliske kirke

Den evangelikale Kirke i Kairo blev grundlagt i 1949. Den er en presbyteriansk kirke, den engelske udgave af den reformerte, calvinske kirkeretning. Kirkerummet var egentlig ret traditionelt og kunne sagtens have været anvendt til en traditionel gudstjeneste. Det blev det ikke! Eller rettere: jo, - det var en ret traditionel gudstjeneste, men i den tradition, vi i Danmark ville kalde en frikirketradition. Egentlig forbavsende, i hvor høj grad man kører efter samme recept i København og Kairo: et rytmisk orkester med et kraftigt højtaleranlæg og en god forsanger synger lovsange med en meget enkel tekst, der gentages, og også her i Kairo kaster man teksten op på en storskærm. Folk rejser sig og svajer til musikken, nogle med armene i vejret. "Jasua ismuka adeem" (Jesus dit navn er det højeste), "Jasua anta malki" (Jesus, du er min konge), "malik al-muuluk" (kongernes konge). - Efter et stykke tid kommer der en prædikant ind på scenen. Han holder en prædiken med en stærk, personlig appel og anvender en række af bibelcitater, skriftsteder, som nøje bliver citeret og kastet op på skærmen. Det foregår på arabisk, men vi fik høretelefoner med engelsk oversættelse.

Prædikenen tog udgangspunkt i Jesu ord til disciplene – og os, om at vi skal være jordens salt. Der er en fare for, at saltet mister sin kraft. Den enkelte risikerer at blive "fortæret" af flertallet i stedet for at virke som salt over for flertallet. Sjælen må åndeligt ikke blande sig med folk. Den troende må i en vis forstand ikke "blande sig". Fjern al "mingling"! Lad dig styre af kærligheden! Gå ind under dens regimente! Du er ikke én af mange! Gud kom til os i Jesus for at *den enkelte skal vide og forstå sin særlige betydning*. Jesus som det totale offer i den forbindelse. Udmaling af Jesu lidelser, - han udgød sit blod netop for dig. Kærligheden giver dig værdi. Det er personligt, gælder hver enkelt ("kullu wahid") personligt! Jesu forpinte ansigt viser mig i hvor høj grad, jeg er elsket. - Hunger efter kærlighed er skyld i ondskab og konflikter i verden.

Men der er vel også reelle politiske konflikter, som skal løses politisk, og som ikke opløser sig i ingenting, selvom man får Jesu kærlighed i hjertet? Det var mit spørgsmål til prædikanten – i tankerne.

"Kalimat Allah" (Guds ord) vil helbrede os! Det skaber social retfærdighed, når vi lytter til det, og frihed! Selvfølgelig bliver vi indimellem bedrøvede og nedtrykte (er det mon den skuffelse, som har ramt den begejstring, der herskede under og lige efter revolutionen?), men samtidig mærker vi, at håbet er dybt i hjertet. Håbet er ensbetydende med fjendekærlighed. Ordet helbreder. Ordet genopliver. "Butrus al-awali" (Peters første brev) bliver citeret. Jeg sprinkler kærlighed ud, giver salt til verden.

Der er håb trods alt! Hav salt i dig! Vend om og få orden i dine prioriteringer!

Gudstjeneste i den evangeliske kirke nær Tahrir pladsen

Da lovsangsgruppen derefter gik på scenen igen, forlod vi gudstjenesten for at gå hen den libanesiske restaurant i nærheden, "Taboula". Vi gik hjem i den lune aftenluft hen over Zamalek med mange andre mennesker (håbefulde trods alt?) på gaden.

Michael

MANDAG DEN 3. OKTOBER

Ugeavisen Al-Watani

Al-Watani er den største kristne avis i Egypten, en ugeavis, der udkommer hver søndag og fokuserer på kopterne.

Vi sad omkring bordet i direktionsrummet med chefredaktøren for bordenden, Youssef Sidhum. Han begyndte med en briefing om kopternes situation. Siden 1970'erne har der været alvorlige forringelser af kopternes borgerlige rettigheder. Redaktøren lavede et historisk rids begyndende med Muhammed Ali. Indtil 1970'erne kom al diskrimination og alle overgreb fra herskerne, men efter den tid kom de også fra muslimske medborgere.

Chefredaktør ved Watani, Hr. Youssef Sidhum

Det var Sadat, der åbnede døren for Broderskabets genopliven. Han opmuntrede det og gav det adgang til universiteterne. Overgreb mod kirker og kristnes ejendom.. Broderskabet blev inspireret af den iranske revolution og ønskede at gentage dens succes i Ægypten. Broderskabet blev styrket derved, at Ægyptere arbejdede i Saudi Arabien og vendte tilbage som fundamentalistiske salafister, en forsimplet islam, der ellers var fremmed for Ægypterne. Ved den tid blev det for første gang sagt åbent i moskeerne, at kristne er vantro og uværdige at have med at gøre.

En følelse af utryghed kom over de kristne. – I 90'erne kom der et klimaks på den udvikling med kirkeafbrændinger og angreb på kristne på deres landbrug og i deres værksteder. Medierne blev invaderet og infiltreret af fanatisk islam, og den sneg sig også ind i skolebøger. Anslag mod ligheden mellem statsborgere. –Forskelsbehandling blev indføjet i lovgivningen, således at det kræver et præsidentielt dekret for at få lov til at bygge en kirke. Som reaktion herpå ser man kristne i landsbyerne "smugle kirker", dvs, de gemmer kirker i huse, der udefra ligner ethvert andet hus. Hvis det endelig lykkedes at få byggetilladelse, kommer lokale, fanatiske muslimer, og ødelægger kirken, mens myndighederne vender det blinde øje til.

De 10% kristne i Ægypten afspejler sig ikke i de kristnes andel i højere stillinger i statsadministration og militær. Kopterne får ikke lov til at blive nomineret til det kommende valg. I 2005 var 2 ud af 900 kandidater kristne. Revolutionen har ikke gjort noget ved diskriminationen endnu. Efter revolutionen er jihaddisterne kommet op til overfladen og er frejdige og åbne om deres angreb på kristne.

Hændelserne sidste fredag den 29.september er et aktuelt eksempel: I en by i nærheden af Aswan skulle en gammel kirke rives ned og genopbygges. Salafisterne mødte op, råbte slagord om det uacceptable i kirkebyggeriet. Trods byggetilladelse beskyttede myndighederne ikke det lovlige byggeri, men tillod indsigelser med krav om, at kirken ikke måtte have tårn og udvendige kors, intet tydeligt tegn på, at det var en kirke. Det accepterede kopterne nødtvunget. Men ugen efter blev de mødt med nye krav fra salafisterne. Der måtte heller ikke være kupler. Det endte med, at salafisterne rev kuplerne ned og brændte kirken af.

"Watani" betyder "mit hjemland". Avisen har i perioderværet nødt til at holde lav profil for at overleve. Perioden 1958-1970 var karakteriseret af censuren under Nasser. De måtte bøje sig for stormen for at lade den passere henover sig. Undgå at provokere. I perioden 1970-1981 udvidedes pressefriheden under Sadat. Watani belyste overgrebene mod kopterne og den indirekte diskriminering. Under Mubarak, 1981-2011 har Watani været i stand til at manøvrere, - men med forsigtighed, for, som man siger: "You don't joke with the army"- Man kritiserer ikke direkte hverken Al-Azhar eller den koptiske kirke. Josif fortalte endelig om en nylig koptisk renæssance.

Mens den officielle kirke støttede Mubarak under demonstrationerne, engagerede de menige kristne sig i protesterne, men uden at identificere sig.

Avisen har en website, www.watani.com.eg, hvor der bla. er artikler på fransk og engelsk. Uddannelse i at lave website er en ny udfordring for den lille og fattige avis. Det er små og fattige lokaler, den holder til i, meget primitive forhold for den enkelte journalist. Men der var gejst over det.

Tilstede var udover chefredaktøren en muslimsk journalistisk medarbejder, en jesuit, en koptisk præst, som ridsede kopternes historie op, deres selvforståelse, og der var den kvindelige journalist, som står for den nye website¹.

Michael

Vi indtog sammen frokost på den berømte café Riche, hvorefter der var tid til at gå en tur i Kairos centrum og bla. se "Yacobians Hus" og Groppis Cafe, der emmede af fortids storhed.

Dalia Zakharia, om muslimske og kristne kvinders forhold

I kælderen på café Riche mødtes vi med juristen Dahlia Zakharia, som er advokat og engageret i en feministisk bevægelse, "Nasra", der kæmper for ligestilling.

Advokat Dalia Zakharia fra "Nasra" var imponeret over, at kvinder kan blive præster i Danmark, og at der ligefrem var tre tilstede. Her er hun omgivet af Henriette Rosendal, Hanne Moesgaard Skjesol og Helle Rosenkvist

Skilsmisse er et stort problem blandt muslimer og kristne i Egypten.

For muslimer er skilsmisse tilladt. Problemet er, at manden så let som ingenting kan lade sig skille. En kvinde kan til nød indlede en skilsmissesag, men hun skal først overbevise dommeren om, at hun har en gyldig grund. Hvis det endelig lykkes, og hun får skilsmisse uden mandens indvilligelse, så mister hun den økonomiske kompensation, fordi hun selv har søgt skilsmisse.

Hos de kristne er skilsmisse principielt umulig. I 1938 blev de dog enige om ni årsager, der gav ret til skilsmisse. Ofret, den uskyldige part, i en skilsmissesag har ret til at gifte sig igen. Den katolske kirke accepterer ikke skilsmisse. Det gør den koptiske heller ikke, men man kan betale under bordet og købe sig til et skilsmissebrev.

Hanne

Herefter vandrede vi via Tahrirpladsen hjem til hotellet.

¹ . <http://www.wataninet.com/Index.aspx>

TIRSDAG DEN 4. OKTOBER

Kl. 11 ankom vi til den nye bydel østpå, Nasr (sejr), anlagt efter "sejren" i 1973. Vi skulle mødes med nr.2 ved Al-Azhar, Dr. Abd al-Mouti Bayoumi –i hans lejlighed, men det viste sig, at vi var for mange til at være der. Så vi gik hen til et undervisningslokale i forbindelse med den nærliggende moske, Al-Ansar, hvor Abd al-Mouti også prædiker.

Møde med Dr. Abd al Mouti Bayoumi

Abd al Mouti bød velkommen og takkede Hanna for at have bragt os sammen. Han bad os tage stolene fra de foreste rækker i lokalet og rykke sammen i en snæver rundkreds omkring hans skrivebord, og vi blev i flere omgange bedt om at rykke tættere sammen.

Abd al Mouti fortalte, at Al Azhar universitetet har gode kontakter til danske universiteter og til andre internationale universiteter. Han fortalte, at han selv er kommet på Al Azhar siden han var 11 år, og at han underviser og prædiker på stedet. Han beskæftiger sig især med islamisk tro og tænkning i de nye tider. Han har arbejdet som professor og dekan ved universitetet i 11 år. Han har desuden været chefredaktør for Al Azhar's avis og for "Islams prædikestole".

Nu sidder Dr. Abd al Mouti i det rådgivende råd for den videnskabelige komite, der udtaler sig om fortolkning af Sunni – Islam i Ægypten. "Fornyelse af islam i moderne tid" er titlen på hans doktorafhandling. Blandt andre udgivelser er "Fornyelse i tænkningen", "Islam og civilstaten", "Kvindesagen", "Islam i det 21.århundrede", "Om Kvindernes forhold", "Islam i det 21. århundrede: En moderne version af Islam".

Abd al Mouti's vision er at præsentere Islam til de nye tider: Hvordan verden skal forstå Islam i dag, Den sociale kontrakt mellem magten og folket, som jo er meget aktuel i dagens arabiske verden.

Efter den indledende præsentation bad Abd al Mouti om en præsentationsrunde, så han også vidste lidt om, hvem vi var. Efter denne gik han videre med sin præsentation.

Dr. Abd al Mouti Bayoumi

Han nævnte, at han holdt et oplæg for den evangeliske kirke lige før revolutionen, hvori han gav udtryk for, at han var bekymret for Ægypten. Fire måneder før revolutionen handlede hans prædikener om korruption blandt landets magthavere. Nogle uger før blev han spurgt, hvornår et folk kan opsig sin kontrakt med lederen. Hans svar havde været: Når der er udbredt korruption. Han understreger, at han sagde dette før, og ikke – som mange andre – efter revolutionen (henviste han her til den koptiske kirkes ledelse?). Han modtog en reprimande fra Mubarak for at have sagt det, for han var udpeget af denne som parlamentsmedlem.

I dag er Abd al Mouti meget optimistisk på Ægyptens vegne. En ny Ægyptiske personlighed har udviklet sig: Ægypterne er meget tålmodige, men når de får nok af noget, reagerer de. "Jeg tror den nye ånd, der er kommet, vil blive, måske i flere generationer om ikke altid. Ægypten vil gå tilbage til dets gamle status som eneste rigtige centrale stat i Verden, som for over 1000 år siden". Han forudså, at Ægypterne ikke bare vil rette sig efter militæret efter revolutionen: "Når folket irttesætter sine ledere, er det et virkeligt folk".

Han fortalte om en stor fredagsdemonstration den 1. oktober på Tahrir pladsen, hvor Abd al Mouti sagde nej til at udsætte valget. Militæret tog imod folkets anbefalinger. Det giver ifølge Abd al Mouti sikkerhed for, at Ægypten er på rette vej.

Der blev herefter stillet en lang række meget forskellige spørgsmål, og Abd al Mouti gav prompte sine svar på de stillede spørgsmål.

- Hvordan kan man tro, at korruptionen bare forsvinder efter så lang tid?

Abd al Mouti: Folket er ikke korrupt og er imod korruptionen. Korruptionen har været begrænset til den regerende elite.

- Hvordan forventes det nye parlament at blive sammensat?

Abd al Mouti: Jeg tror at de religiøse partier vil få ca. 30%, og at der vil opstå en magtbalance, hvor ingen får noget klart flertal. De øvrige grupper er militæret, de liberale og sækulære, og socialisterne m.fl. Han henviser til Tyrkiet. Sådan kan det blive her. Islamister vil være moderate i deres grundindstilling. Selv om Abd al Mouti er i Al Azhar og ikke medlem af Muslim Brotherhood vil han forsikre os om, at Muslim Brotherhood vil acceptere den civile stat. Det er det, de ønsker.

- Hvad hører I fra de elever, I underviser?

Abd al Mouti: Al Azhars undervisningsmodel har udviklet sig over det seneste år. Vi stod overfor store udfordringer og har ændret på den måde, vi forholder os til de studerende på.

- Hvordan er visionen vedr. undervisningsmateriale?

Abd al Mouti: Vi har nedsat et råd, der har udviklet nye curricula vedr. religiøse bøger. Islam er en religion, der åbner sig overfor andre. Et vers i Koranen siger: Og vi har velsignet Adams folk, og ikke kun muslimerne. Koranen siger, at man skal åbne sig overfor andre, og at man ikke skal påtvinge nogen en religion. Trosfrihed er en menneskeret. Der er ikke tvang i religion, se historien: Der er ikke eet tilfælde, hvor Islam har forbudt andre religioner. Selv i Indien tillod man Hinduismen og Bhudismen. Nogle muslimer gør Islam uret ved at undertrykke andres religion, men det skal Islam ikke have ansvaret for. Man kan også se, hvad der skete i Spanien, hvor muslimer blev bortført og forfulgt. Det skal heller ikke Kristendommen have ansvaret for.

De ekstreme muslimer ændrer holdning, når man kommer i dialog med dem. Islam tilskynder til frihed, demokrati og åbenhed. Det karakteriserer Islam. Abd al Mouti refererer fra en nylig situation, hvor han var sammen med kristne, muslimer, radikale islamister og intellektuelle, og hvor en af de radikale muslimer viste, at han kunne bevæge sig holdningsmæssigt.

- Hvordan kommer man analfabetismen til livs i Ægypten?

Abd al Mouti: Det problem kan vi sagtens løse. Vi producerer 2000 lærere, som bare skal undervise. Men nogle institutioner vil ikke af med analfabetismen, fordi den muliggør underkastelse.

- Hvad gør Al Azhar i situationer, hvor muslimer masakrerer kristne?

Abd al Mouti: Der er to dele i det spørgsmål: For det første er det vigtigt, at alle er enige om, at religion ikke skal stå for ekstreme handlinger. Vi – de moderate, der kun taler om moderat islam, bliver svækket, når der sker noget ekstremt fra den anden side. Tegninger af Muhammed som terrorist forstærker vore radikale typer. På den måde forstærker radikalismen hinanden gensidigt. Derfor er det vigtigt, at moderate fra begge lejre taler sammen og holder fast i dialogen. Det ville have hjulpet os moderate muslimer, om der havde været flere moderate i Vesten og i Danmark, der havde stået op og talt imod tegningerne. Det ville have begrænset de radikales reaktioner i den islamiske verden. Forbud mod tørklæder i Frankrig eller en ekstremist i Danmark eller Holland er som olie på de ekstreme kræfters bål i den islamiske verden. De ekstremistiske kræfter på begge sider forstærker således hinanden.

"Jeg var i Frankrig for et år siden og opfordrede til, at man ikke bekæmpede niqab'en, men i stedet lod os gøre det. Så vil man undgå, at det opfattes som et angreb udefra, og undgå en styrket ekstremisme". Abd al Mouti fortalte videre om et besøg med en delegation i Tyskland, hvor man undrede sig over, at tyrkiske kvinder i Tyskland bar niqab, mens tyrkiske kvinder i Tyrkiet ikke gør det. Hans svar var: Lad os bekæmpe det. Abd al Mouti takker den tyske regering for ikke at udstede lov mod tørklæde i klasseværelser, fordi det ville medføre optrapning. Lad os i

fællesskab bekæmpe ekstremismen. Tilsvarende skal vi samarbejde for at bekæmpe kristen ekstremisme.

- Jeres bekæmpelse har tilsyneladende ikke været effektiv!

Abd al Mouti: Jeg docerer, at niqab ikke er islamisk. Da en kvinde bærer niqab til undervisningen og stillede et spørgsmål, nægtede jeg at svare, for jeg ville ikke høre på en person, når jeg ikke kunne se vedkommende. "Tørklæder er desuden ikke nødvendigt for kvinder, der arbejder med børn og unge. Niqab er u-islamisk. Det er vigtigt at forstå, at det er en kulturel adfærd, der er en afvigelse fra Islam, og som derfor skal bekæmpes".

Kvinderne skal dække alt det, der er skamfuldt (?) for mænd, og de skal ikke vise deres pynt, til andre end deres mænd og fædre. Overfor børn, der ikke er seksuelt modne må de gerne vise hovedet. Det siger Koranen (31 fra Nuur kapitlet), og derfor siger vi, at Koranen retter sig til alle tider. Vi skal bruge den slags til at trække ekstremister tilbage til den sande vej.

Islam anerkender alle religioner fra før Islam og gør dem til en del af Islam. Vi tror derfor på Toraen, Evangelierne og Koranen. Ingen Muslim kan derfor nægte at tro på Toraen og Bibelen.

- Hvad siger Koranen om Islams rolle i dag?

Abd al Mouti: Det er ikke Islam, der skal tilpasse sig Verden, men muslimerne skal følge Verden. Mit budskab er, at Islam og Koranen kan tilpasses alle steder og tider.

- I en U-tube film, der reklamerer med Al Azhar bærer alle niqab. Kan du forklare det?

Abd al Mouti: De fleste studerende er tildækkede. Det er hijab, og det er en pligt for alle muslimske kvinder .

- Er det syndigt at lade lidt hår svæve udenfor?

Abd al Mouti: Det er ok med lidt, der stritter udenfor.

- Du siger, du er jøde, kristen, og muslim, men hvordan ser du på Jesus?

Abd al Mouti: Der er mange fortolkninger af Jesus, også blandt de kristne trosretninger. Der er forskellige opfattelser af hans menneskelige natur og af, om han er Gud og/eller menneske. Vi tror på ham som et usædvanligt menneske, og Koranen siger, at Jesus er Logos fra Gud og en ånd fra Ham. Dvs. det nærmeste man kan være Gud. Koranen taler om bogens folk og siger: I skal ikke overdrive i jeres fortolkning af jeres religion, for Jesus Kristus er Guds budskab og hans ord. Alle kristne trosretninger er fælles om at sige at Han er Guds ord. Muslimer tror på Koranen som et mirakel. Deri står Sandheden om Jesus: En ånd eller sjæl fra Gud, men ikke Gud. For os er der kun een Gud.

- Alle kristne tror, at Jesus er Gud.

Abd al Mouti: Hvis I siger han er een og han er tre, bliver jeg forvirret. En højtstående ortodoks, som jeg taler med, siger, at religion er een ting, og at rationalitet og fornuft er noget andet. Der er mere fornuft i at sige, at Gud er een, og at han sender bud til forskellige folkeslag, og at Jesus er een sådan budbringer. Muhammed er også et almindeligt menneske, og han er vores profet.

- Hvordan kan en radikal muslim gå ind for demokrati (?) og fortsat leve som de radikale muslimer, de er?

Abd al Mouti: Det er vigtigt at erkende, at Islam er en helhed. Man skal ikke plukke en del af Islam ud og undertrykke andre. Det er meget vigtigt at sige, at hvis Sharia skal appliceres sandfærdigt, vil vi have et samfund som i Vesten. Der er fællestræk med Vestens sociale økonomiske og politiske systemer, men der er også to undtagelser:

1. I økonomien er renter forbudt modsat i Vesten, men i en verdensøkonomisk krise, som nu, bevæger renten sig mod nul. Det har vi altid sagt! Islam har udviklet banksystemer uden rente. Udenlandske banker har nu søgt at tilpasse sig Islams lære.
2. På det sociale – kulturelle område forbyder Islam åbne uregulerede, seksuelle forhold uden for ægteskabet mellem mand og kvinde.

Alt det politiske og økonomiske i øvrigt har vi ingen problemer med. De vestlige regeringsformer er inspireret af Andalusens regeringsformer. De filosoffer, der løftede Europa fra middelalder til renaissance så på Andalusien og de filosofiske skoler, der rådede der. De udviklede Europa fra bondesystemet til det moderne system. En muslimsk rejsende så islam i praksis i Frankrig, hvor der ingen muslimer var, men i Mellemøsten så han mange muslimer, men ingen islam! "De fire grundkrav til en islamisk stat er lighed, frihed, retfærdighed og demokrati".

Islam forudsætter ikke et bestemt styre, men de fundamentale regler er lighed for alle, frihed for alle, retfærdighed for alle. Ethvert regime, som ikke omfatter dette er ikke islamisk – uanset hvad de kalder sig. For at vi kan videreføre Hodud – fysisk afstraffelse, skal der være visse forudsætninger, Det må ikke være børn. Mht. tyveri og afstraffelse med afhugning af lemmer skal det sikres, at tyven ikke stjæl, fordi han manglede noget. F.eks. blev vi spurgt af en person fra Nigeria, om de kunne bruge denne straf i en given situation efter tyveri. Svaret var nej, for tyven var fattig. Mange muslimer kræver Hodud – korporlig afstraffelse – uden at kende betingelserne. Det skaber problemer i vesten

- I Danmark skal vi nu vænne os til at have en minoritet af muslimer i landet. I har levet med en tilsvarende situation i Ægypten i mange år men med en kristen minoritet. Kan du give os nogle bud på, hvordan en ideel samleven mellem minoritets- og majoritetsreligion kan se ud?

Abd al Mouti: I islamisk terminologi er der ikke noget mindretal. Enhver borger i et samfund har ret til fuldt borgerskab. Samme rettigheder og forpligtigelser. I Medina staten var jøder og kristne enige om, at der ikke skulle være forskelle.

Citizenship er grundlaget for den Ægyptiske grundlov, og er det fortsat. Der er problemer med kristnes forhold i Ægypten og f.eks. kirker, der ikke bygges, men nogle fløje i Kristendommen og i Islam opfinder også problemer. Nogle kristne ledere vil gerne have politikernes rolle. Det er problemet. Her er ikke nogen religiøs konflikt. Nogle nye muslimer vil bevare en Ægyptisk og arabisk identitet, og det er et kulturelt og socialt problem og ikke et religiøst problem. Fortæl mig, om I i denne uge oplever en religiøs konflikt. Det gør I ikke, selv om de kristne siger det.

- Der blev spurgt til kvindelig omskæring.

Abd al Mouti: Der er ikke grundlag for kvindelig kønsomskæring i Koranen. Det er en kulturel tradition, som er meget svær at ændre på. Det findes ikke i Saudi Arabien og i Marokko, men også kristne omskærer kvinder i Ægypten. Det er en tradition, som er uafhængig af Islam. Den kan sammenlignes med kyskhedsbæltet i Europa, som ingen tilknytning havde til kirken. Det blev afskaffet, og det samme skal kvindelig omskæring. Den slags er til for at kontrollere kvinder.

Henning

Dr. Abd al Mouti Bayoumi opfordrer til at bekæmpe ekstremismen og til fortsat dialog

Efter interviewet gik vi ned på gaden for at finde fire taxaer. Vi gik hen til et gadekryds, hvor vi så en masse glade og venlige mennesker. I det hele taget møder vi megen venlighed og tit tilråbet: "Welcome to Egypt!"

Vi mødtes på Midan Al-Hussein og besøgte her Al-Azhar moskeen. Hanna udpegede flotte arkitektoniske detaljer, som er forfaldne og tilsmudsede. Vi blev vist ud af selve bederummet og gik en tur igennem basargaden. Hanna udpegede gamle bygninger og forklarede om planlægningen af gaden, som er anlagt i 1200-tallet som den centrale, fine gade med borgerhuse, karavanserailere, moskeer og mausolæer, porte mellem bydelene. Vi så en moske, hvor indgangsdøren var en portal fra en gotisk kirke, fjernet fra en kirke i Accre under Saladin.

Vi fik forklaret brøndenets betydning i bybilledet; at de var rigmænds stiftelser for at blive husket som gode muslimer. Brønden var et sted, hvor alle i kvarteret kunne hente vand, og samtidig var der småbørnsskole og badeanstalt (hamam, kuttub og sabil).

Vi gik op til den fredfyldte Al-Azhar park med fantastisk udsigt over byen til alle sider for at spise på restauranten her.

ONSDAG DEN 5. OKTOBER

Om formiddagen var de fleste ude at beundre pyramiderne og sfinxen. Derefter gik turen i bus til CEOSS, der står for Coptic Evangelical Organization for Social Services.

De fleste studietursdeltagere fik tid til en tur ud til Guiza-pyramiderne

CEOSS - Coptic Evangelical Organization for Social Services

CEOSS er en kristent baseret NGO, stiftet i 1952 af Pastor Samuel Habib i Øvre Ægypten., hvor arbejdet begyndte som et decideret fattigdomsprojekt. Organisationen er nu vokset og har arbejde i mange byer med hovedkvarter i Kairo, men der er også væsentlige arbejdsgrøner i Alexandria, Luxor, Al Minya, Elmina og Benzuit. Vi mødte tre af organisationens medarbejdere, som berettede om arbejdet.

Organisationen lægger vægt på dialog mellem folk af forskellig tro og på at være lokalt baseret. Man gør et nummer ud af at uddanne ledere lokalt. Ligeledes lægger man vægt på at hjælpe de trængende uanset tro. CEOSS er Danmissions partner og støttes økonomisk af Danmission. Organisationen fremtræder som en "meget etableret" NGO og samarbejder bl.a. med DANIDA, men også med de Ægyptiske myndigheder. Den fører derfor en meget forsigtig politik mht. sit kristne tilhørsforhold.

Målgruppen er Ægyptens fattige, som udgør omkring 40% af befolkningen. Organisationen har 140 ansatte, som suppleres af ca. 5000 frivillige. Den hævder at nå 2 millioner mennesker på årsbasis med alle sine programmer. Det egentlige fattigdomsarbejde foregår især i landsbyerne, men arbejdsgrønerne er meget spredte:

- malerskole for unge
- tværreligiøs sangundervisning
- interkulturel dialog og internationale kontakter
- skilsmisserådgivning
- kvinders ligestilling og undervisning af kvinder i landbrug
- drift af en fødeklinik
- bogforlag og IT
- Mikrokreditter

Repræsentanterne for CEOSS svarer på spørgsmål

På spørgsmålet om de kristnes situation i Ægypten fik vi det svar, at det kristne mindretal skal spørge sig selv, hvordan de kan blive et effektivt mindretal, der kan hjælpe medborgere. Der skete overgreb på kristne og deres ejendom i forbindelse med revolutionen, hvor politiet var sat ud af spillet, men militærrådet er ifølge CEOSS opmærksomme på problemet og hjælper. Vi fik, hvad der i lyset af andre indtryk må opfattes som et skønmaleri af forholdet mellem koptere og det øvrige ægyptiske samfund.

Samlet gav besøget indtryk af en NGO med et stort og prisværdigt socialt arbejde, men ikke en organisation, der var til væsentlig støtte i demokratiarbejdet eller som fortaler for de undertrykte kristne.

Morten Jødal

Aimon Ayun fra organisationen IDEA

IDEA (The International Institute for Democracy and Electoral Assistance) er en international organisation, der støttes af 25 demokratiske lande i verden, deriblandt Sverige, Norge og DK . Disse lande finansierer arbejdet med at udvikle og støtte demokratiske institutioner i lande der arbejder med at indføre demokrati , således også i andre lande i Mellemøsten. Lederen af IDEA, Aimon Ayun, som vi mødte, er syrer.

IDEA beskæftiger sig med 1) valgprocessen, 2) forfatningsdannelse, 3) befolkningens politiske engagement, 4) kvinder i politik, og 5) udvikling. Alle medlemslande skal have et fungerende demokrati. Ingen arabiske lande er endnu blevet medlem.

IDEA kom til Ægypten på eget initiativ i marts i år efter de folkelige demonstrationer på Tahrir pladsen i Kairo og efter Præsident Mubaraks tilbagetræden. De har været i Ægypten før, men ikke så officielt. De blev budt velkommen af mange grupper. Kontoret i Kairo, som vi besøgte, støttes specielt af Sverige.

IDEA's formål, som det også fremgår af deres folder, er at støtte bæredygtige demokratiske forandringer ved at frembringe viden og ved at hjælpe med demokratiske reformer og ved at påvirke den politiske udvikling. Deres metoder er at påvirke gennem dialog, seminarer og konferencer og ved at dele viden. I Ægypten vejleder de helt konkret i at danne politiske partier, og ved at få forskellige grupperinger til at finde en fælles platform, så der ikke opstår 100 partier, som f. eks. i Tunesien. Deres holdning er, at man ikke kan importere, eller for den sags skyld eksportere demokrati, men man kan støtte en demokratisk udvikling. Som så ofte før lyder det bedre på engelsk: "Democracy cannot be imported or exported, but it can be supported!"

Aimon Ayun er optimistisk med hensyn til udviklingen i Ægypten, men understreger også at alle overgangsperioder er vanskelige og fyldt med faldgruber. Et stort problem er, hvordan de skal undgå, at stemmer går til spilde. Og hvordan skal valgkredsene dannes så de afspejler befolkningens sammensætning?

Der er 3 hovedaktører på den Ægyptiske politiske scene: 1) Det gamle regime 2) Det muslimske Broderskab og andre islamistiske grupper og 3) Alle de andre som hævder at de er liberale. Gruppe 1 & 2 er de bedst organiserede, og gruppe 3 kæmper med hvordan de skal organisere sig, så de undgår stemmespild. Det er vanskeligt at navigere i den nye åbne situation. IDEA vejleder gruppe 3 i at finde nogle fælles platforme for at opnå den repræsentation i det fremtidige parlament, som deres antal berettiger dem til. Det er svært for mange at nytænke politik, at gå fra et klientsystem, hvor borgerne søger støtte fra politikerne, (jeg stemmer på dig, så gør du noget for mig) til et borgersystem, hvor politikerne søger støtte for deres politik hos borgerne. Det er her de politiske partier kommer ind i billedet, men dem har de liberale ikke dannet endnu.

Lederen af IDEA i Kairo, syrereren Aimon Ayun: Demokrati kan ikke bare importeres.

Det er svært at sige, hvor mange stemmer islamisterne vil få. Måske 30%. Og hvilken rolle vil hæren spille? Den behersker 45% af økonomien også som producenter. Det er vedtaget, at to tredjedele af pladserne i Parlamentet skal besættes efter forholdstalsvalgmetoden, og at en tredjedel skal vælges efter det engelske system med to kandidater der kæmper om een plads.

Vi forlod mødet med en svag optimistisk følelse, men også en klar fornemmelse af, hvor svært det er at begynde forfra---- og hvor meget vi i DK tager for givet i den politiske proces. Se i øvrigt mere på www.idea.int

Kirsten Zacho

Møde med unge aktivister fra Tahrir pladsen.

Sidst på eftermiddagen var der planlagt et møde med "de unge fra Tahrir pladsen". Undervejs til mødestedet fik vi over mobilen at vide, at mødet var flyttet til en anden lokalitet. Vi holdt møde i et lille lejet lokale. I starten var der 6 mennesker, men efterhånden stødte flere til.

De unge mennesker var tilsyneladende alle studerende eller højt uddannede. Hannas kontaktperson var en ung advokat ved navn Waleed Abdal-Halim. De unge var organiseret i en slags netværksgruppe – man fik indtrykket af at netværket fungerede pr. mobiltelefon. Mødet var ikke særligt struktureret. Det foregik på arabisk, og Hannah oversatte til dansk.

De unge havde venner, der var døde i forbindelse med revolutionen. Det var tydeligt, at de var stolte over, at det gamle styre var væltet. Deres første mission, som var revolutionen, var lykkedes. Nu så de deres opgave i at være overvågende organ for "processen" og fastholde krav. De var parate til at tage tilbage til Tahrir, hvis det var nødvendigt.

De så den nuværende situation som det første fødselsår. De drømte om et land uden undtagelsestilstand og med demokratiske rettigheder. Mere specifikt ønskede de en ikke militaristisk, sekulær stat. De ønskede identitetskort uden angivelse af religiøst tilhørsforhold.

På det praktiske plan arbejdede de med en række tiltag. De var i gang med at oprette ungdomskomiteer / råd. De havde allerede etableret råd i 10 guvernater. I det hele taget havde de intentioner om, at der måtte en bevidstgørelsesproces og holdningsbearbejdning i gang, især ude på landet, hvor folk naturligt nok er mere optaget af hverdagens problemer. Endvidere skulle der oplyses om basale demokratiske ting som lister, afstemning, valgkort etc. Ægypterne skal læres op i organisering. Der er meget at lære, når man stadig er under 1 år i demokratisk forstand.

Et udsnit af de unge fra netværksgruppen fra Tahrir pladsen

Opgaven forekom os overvældende, især når de nævnte at de havde besvær med de mest basale ting, som f.eks. betaling for transport for medlemmerne og kontorartikler. Nogle af medlemmerne havde måttet donere halvdelen af deres løn, bare for at kunne betale for leje af samlingssted / kontor.

Ligesom på de andre møder, spurgte vi ind til den generelle og den aktuelle konflikt mellem koptere og islamister. Det var gruppens klare holdning, at politik og religion skal adskilles. Derfor samarbejder gruppen ikke med religiøse organisationer. De afviser ethvert samarbejde med broderskabet, men også med kristne demonstranter. Vi skal demonstrere som Ægyptere og ikke som kristne eller muslimer.

Militærrådet (SCAF) flirter med islamisterne i en ødelæggende del og hersk politik. Staten har direkte dyrket en holdning hos muslimer, der gør kopterne til syndebukke. Når muslimer har klaget over boligmangel eller trafikkaos, så har staten hele tiden henvist til, at det er kopternes skyld, og dermed har de indirekte opfordret til at smide dem ud. Én af grundene til, at islamisterne greb til våben første gang, var, at de hele tiden havde fået at vide, at det er kopternes skyld!

Waleed fortalte om opstanden i Imbaba (hans egen bydel i Kairo), hvor alle kristne butikker blev plyndret. I skolerne bliver børnene opdraget til at se ned på de anderledes. Staten har på alle måder dyrket konflikten. Der er tre parter, der siger, at der ingen virkelige problemer er: staten, islamisterne og den koptiske kirke. De benægter problemets eksistens samtidig med, at de dyrker det ud fra egne politiske interesser. Den koptiske kirke for at sikre sig lederskabet over alle koptere. Sikkerhedspolitiet har spredt rygter, der hidser den ene part op mod den anden, så der bliver uro og påskud til at gribe ind. Derved afledes opmærksomheden fra andre, vigtige sager. Sekterisk vold er et instrument i magthavernes hænder.

Det blev sandsynliggjort, at mange episoder mellem koptere og islamister i virkeligheden var anstiftet af det militære overgangsråd. Ved at studere overvågningskameraer, kunne personer ikke identificeres som hørende til området, så de måtte komme udefra. Konflikten var altså ikke lokal og i sidste ende ikke en religiøs konflikt.

TORSDAG DEN 6. OKTOBER

Vi startede dagen med et besøg i Old Kairo. Vi var inde på det koptiske museum, og bagefter gik vi lidt rundt i det koptiske kvarter og så nogle af de gamle kirker, Skt. Sergios og Skt. Barbara og synagogen. Kl.11 kørte ind til Tahrir for at spise. Da vi ankom til Tahrir, var der allerede samlet mange mennesker i anledning af nationaldagen 6.oktober og til demonstration for revolutionen. Efter hurtig frokost besøgte vi Det Ægyptiske Museum,

Herfra kørte vi sidst på eftermiddagen til skraldebyen, Medinat al-Moqattam, Sabellina. Den ligger op ad bjerget i et stenbrud.

Velkommen i bjerget...

Zabalinerne (det betyder skraldefolk) er en religiøs minoritet af koptiske kristne, som har ernæret sig som Cairos skraldemænd de sidste 70 – 80 år. Denne minoritet udgør ca. 70.000 mennesker, som lever i flere byområder omkring Cairo. Ca. 30.000 bor i det største område, som ligger ved foden af Mokattam bjerget i den østlige del af Cairo. Fader Samaan Ibrahim er præst hos zabalinerne i "Church Of Virgin Mary And Saint Samaan The Tanner" (skomageren)².

Zabalinerne har udviklet et system, hvor op til 80% af det indsamlede affald går til genbrug. Men deres levebrød er truet, idet udenlandske selskaber har fået lov til at konkurrere med dem om affaldsindsamling. Disse opfattes dog ikke som særlig effektive, hvilket kan blive et problem, da affaldsmængderne i Cairo er enorme. Tidligere indgik opdræt af grise, som i stor antal bidrog til omsætningen af organisk affald, men i forbindelse med svineinfluenza blev dyrene slået ned af myndighederne. Dette regnes som ren chikane, da svinene ikke gør nogen skade.

Vi kører i en stor bus ind i landsbyen ved foden af bjerget. Vejen gennem byen snor sig og går opad. Den er smal, og to biler kan næppe passere hinanden. Alt forekommer gråt, og det er som om solen ikke rigtigt kan trænge ned på gadeplanet. Der er mange små butikker og affald overalt. Vi mærker lugten og tænker på rotter og sygdom. Og det er et faktum, at børnedødeligheden i byen er høj.

Oppe på toppen åbner sig et fantastisk solbeskinnet plateau i læ af høje gule klippeformationer. Vi ser straks kirken, som står som udhugget af den gule limsten. Rundt om den er religiøse relieffer og skriftsteder indhugget i klippen. For enden af plateauet står et meget stort krucifiks. Her er masser af mennesker, og mange – også børn – byder os velkommen uden at virke det mindste påtrængende. Her hersker samhørighed.

Kirken er en klippekirke, og vi kommer ind i den gennem en lang bred tunnel. Her åbenbares et kirkerum halvt i det fri og halvt dækket af klippe. Opbygget som et amfiteater med plads til 10.000 kirkegængere.

Vi begiver os over pladsen og går ad en trappe ned i et møderum. Rummet er udhugget i klippen, og vi bliver bænket omkring et stort bord. Den - kan vi fornemme - karismatiske præst, fader Samaan Ibrahim, sætter sig for bordenden og byder os velkommen. Han er omgivet af stor respekt fra de medarbejdere, der er til stede.

Fader Ibrahim indleder: "Velkommen i bjerget. Det bjerg som har vidnet et af de største mirakler, idet Gud sagde i sin bog: At hvis I har et korn af tro, og I siger til bjerget "flyt dig", så vil bjerget flytte sig (Matth.17.20). Og det skete bogstaveligt den 27. november år 979." Miraklet lever i menigheden. Og er grundlaget for den kristentro, som vi så på Mokattam bjerget.

Kort fortalt er historien den, at kaliffen Al-Muezz (år 969 til 979) var meget interesseret i religiøse kontroverser og debatter mellem gejstlige fra de tre religioner, jødedom, islam og kristendom.

² Supplerende kilder: <http://www.samaanchurch.com/en/index.php> ; <http://cavechurch.com/home/index.asp>

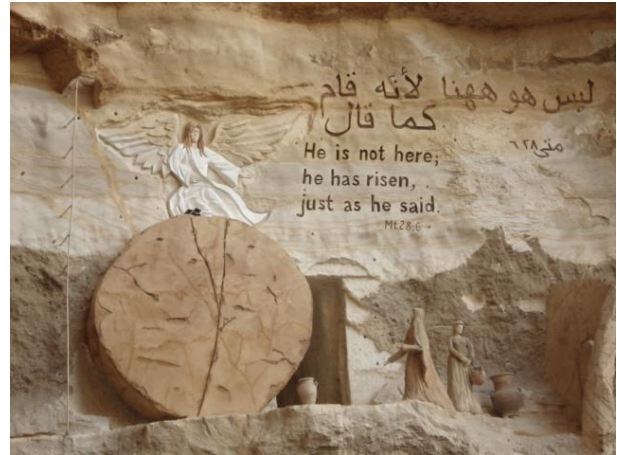
Hæfte: The Biography of Saint Samaan the Shoemaker (The Church of Saint Samaan the Tanner, Mokattam Mountain, Cairo, Egypt);

I en sådan debat udnyttede jøden Jesu ord (Matth.17.20): "Sandelig siger jeg jer: Har I en tro som et sennepsfrø, kan I sige til dette bjerg: "Flyt dig herfra og derhen! Og det vil flytte sig. Og intet vil være umuligt for jer." Efter et skænderi gav kaliffen de kristne valget mellem enten at flytte bjerget eller:

- at konvertere til islam.
- at forlade Egypten.
- at blive slået ned med sværdet.

Jomfru Maria viste sig for den kristne pave og fortalte, at miraklet og flytningen af bjerget ville komme gennem den enøjede, meget ydmyge skomager, Samaan.

Miraklet skete, og bjerget flyttede sig. Kaliffen gav lov til, at mange kirker blev restaureret. Begivenheden var en lettelse for de kristne, og den kristne kirke i Ægypten var reddet.

Skriftsteder og figurer, hugget ud i kalkstensklippen

Fader Ibrahim taler en halv times tid om miraklet, om at sætte sin lid til den almægtige Gud, om faste og om bønner. Han siger, at situationen er hård, og at der skal et mirakel til for at ændre den.

Så vender vores guide Hanna Ziadeh sig mod os og siger: "Jeg sagde til ham: Deres Hellighed, lad os nu tale om andet end bøn og faste. Hvordan er situationen, vi er jo venner. Vær ikke frygtsom overfor os. Fortæl hvordan tingene er".

Fader Ibrahim bliver stille. Og fortæller: "Den 8. marts blev vi angrebet. Af islamister, hvor 9 kristne blev slået ihjel og over 100 sårede. Der var mange døde, og vi prøver stadigvæk at trøste og hjælpe deres enker. Der er stadig en del mennesker, der blev sårede, som vi hjælper gennem behandling. En af dem har fået en kugle her og en kugle der og ligger stadigvæk på hospitalet.

Fader Ibrahim Samaan: Der er meget bitterhed, men vi er ikke bange

Der er meget bitterhed her. Vi kan ikke gøre andet end at hjælpe og trøste. 10 døde. 9 kristne, én muslim og 149 sårede. De 9, der døde, har alle sammen små børn. Det var unge, der kom islamisterne i møde. De, der angreb, havde våben, vi havde ikke våben. Og dem, der skulle forsvare bydelen, – en del af dem skulle samle de sårede.

Det er vigtigt, at I fortæller det her budskab. I skal ikke være bange. Vi er ikke bange. Gud siger i et vers: I skal ikke være frygtsomme... Jeg vil aldrig være frygtsom, så længe vi holder os til Guds ord. Hvis Gud er med os, er det ligegyldigt, hvem vi møder.

Det vigtigste er at sørge over de, der døde, og trøste og hjælpe de familier, der er forældreløse og de, der sidder på hospitalerne. Og vi har også brug for hjælp. 70 børn kan ikke sendes i skole, fordi de skal begynde at arbejde. Samle affald.

Det startede med en demonstration i udkanten af landsbyen på grund af en kirke, der blev brændt ned i nærheden. På en plakat stod: Hvorfor nedbrænder I vores kirke? Så kom der de sædvanlige rygter om, at vi havde kidnappet tre tilslørede kvinder, og at vi havde fjernet alt deres tøj. De sagde også, at vi ikke demonstrerede mod nedbrænding af en kirke, men at vi var ude for at nedbrænde en moské. Og så begyndte alle de rygter at komme i omløb.

De mennesker der angreb os, var ikke almindelige muslimer. De var trænedes og bevæbnede med snigskyttegeværer. Det er ikke noget, som almindelige folk har. De stod og lå forskellige steder og skød fra høje steder mod os. Vi vidste ikke, hvor kuglerne kom fra. Det, man oplevede, var, at man kunne se en rød laserplet på folk og med det samme, så kom der en kugle på samme sted.

Børnene til de døde under revolutionen på Befrielsespladsen fik 1500 pund om måneden som kompensation. Vores egne forældreløse børn får ikke kompensation fra staten."

Et lille udsnit af zabalinerne "klippekirke", som var godt besøgt

Vi deltog efterfølgende i gudstjenesten i klippekirken. Kirkens kor bestående af ca. 40 unge kvinder og mænd sang moderne rytmiske salmer. TV kameraer dækkede gudstjenesten, og stemningen var varm, opløftet og festlig.

Fader Ibrahim indledte sin prædiken med at ønske gæsterne fra Danmark velkommen, hvorefter 5000 kirkegængere smilede, klappede og vendte sig om³.

Fader Ibrahim talte ud fra Markus 6. kap. om Johannes Døbers død. Utroskab og drikkeri var temaet i talen. I starten af halvfjerdserne var flertallet af skraldemændene drankere, men i årenes løb er der rettet op på samfundet med bl.a. byfornyelse, kirkebyggeri og spejderbevægelse.

Peter Müller

³ Den gudstjeneste, delegationen deltog i torsdag den 6. oktober 2011, kan ses på:

http://www.samaanchurch.com/en/video_library.php. 31 minutter inde i udsendelsen byder Fader Ibrahim gæsterne fra Danmark velkommen, og umiddelbart derefter fokuserer kameraet på delegationens medlemmer.

FREDAG DEN 7. OKTOBER

Macarius-klosteret.

92 km nord for Kairo aflagde vi Macarius-klosteret besøg. Klosteret blev grundlagt i 360 e.Kr. af Ægypteren Sct. Macarius. Det befinder sig ude midt i ørkenen på vestsiden af ørkenvejen til Aleksandria i et område, der kaldes Wadi Natrun.

Munken Sct. Macarius. Se den karakteristiske håndstilling og det oplyste ansigt

Klostret er gennem århundrederne blevet overfaldet af "berbere", altså beduinkrigere, der røvede og plyndrede. Der var bl.a. et overfald i 448, hvor 49 munke blev dræbt. De 49 martyrer indgår i helgenkalenderen og i deres ikonografi. For at sikre sig mod gentagelser blev klostret beskyttet ikke bare af mure, men også et lille fort inden for murene. Det var konstrueret med halvanden meter tykke mure, og adgangen skete gennem et tårn, som var bygget et par meter fra fortet. Øverst i tårnet var der en gangbro over til fortet, og den blev trukket ind, når alle var inde. Beduinerne kunne ikke bryde gennem murene, og selvom de belejrede munkene i tre måneder havde de vand og mad nok.

I dag bor 130 munke på klosteret. Siden 1975 er klosteret blevet stort set selvforsynende, da man opdyrkede ørkenlandskabet omkring klosteret. Der dyrkes figen- og oliventræer, forskellige former for afgrøder (også bl.a. til foder), især mango, banan og vandmelon.

En kilometer nord for klosteret er der bygninger, som huser køer, bøfler, får og kyllinger. Endvidere opdrættes der også fisk.

En munks hverdag begynder kl. 03.00, hvor man bliver vækket for at kunne være med til Midnight Prayer kl. 04.00. Dagen er inddelt i faste rutiner med både fysisk arbejde og bøn, og som vores munk med smil om læben fortalte os: "Vores vigtigste arbejde er bønne!"

Munk i Macarius Klostret, som guidede os rundt

Hovedkirken var helt fyldt, da vi kom. Der blev fejret nadver. Vi oplevede en dæmonbesat, som familien havde taget med ud til klosteret i håb om, at dæmonen kunne blive uddrevet. Han reagerede nemlig, da vi kom til det kapel, hvor han var, og han måtte dæmpes og føres bort. Vores guidemunk blev spurgt, om ikke der var tale om mental sygdom, men det afviste han. Han var sympatisk og dygtig til engelsk, vant til at klare alle spørgsmål på elegant vis og med et undskyldende smil.

Under restaureringen af klosteret i 1969 fandt man relikvier fra Johannes Døberen og profeten Elisa. Disse opbevares i dag i hovedkirken "Sct. Macarius". Macarius-klosteret har haft stor historisk betydning for den koptisk-ortodokse kirke og har det fortsat. Det er altid fra dette kloster, man har valgt Paven af den koptisk-ortodokse kirke!

For 40 år siden var der kun 6 munke, og kun få besøgende tog den lange vej herud i ørkenen. Men siden er vejen blevet anlagt, og den islamiske vækkelse har også gjort kopterne mere

bevidste om deres egen tro og menighed, så de står sammen og ønsker at lære mere om det koptiske. Det startede med, at nogle unge højtuddannede valgte at gå i kloster, og det satte en bølge i gang. Nu er der 130 munke i klosteret, og der kommer massevis af fromme besøgende og turister derud.

Det skar Hanna og andre i delegationen i hjertet, at de restaurerede klostret så ufølsomt. Gamle teglstens buer fra 700-tallet blev underbygget med beton for, at de ikke skulle falde ned. En ikon med den sorte madonna havde fået en række brutale tegnestifter trykket ind midt på, fordi det lærred, det åbenbart var malet på, var revnet og havde løsnet sig. Hanna tilbød at købe ikonen, for den ville få det bedre hjemme i hans stue, end den havde det her.

Vi så forskellige gamle kapelbygninger, en fantastisk, kvadratmuret hvælving i røde teglsten fra 700-tallet. Vi så forskellige kors og symboler. Strudseæg f.eks. som opstandelsessymbol, muslingeskaller efter lignelsen om købmanden, der fandt den smukkeste perle fra en perlemusling og solgte alt, hvad han ejede for at få fat i den.

De seneste års tilstrømning til munketilværelsen på Macarius klosteret har gjort, at man har været nødsaget til at udbygge klosteret med flere munkeceller. Hvad "vores munk" ikke fortalte os, var, at Macarius-klosteret den 7. september 2010 blev angrebet af 300 sikkerhedsfolk, der var kommet for at beslaglægge byggesten til udvidelsen af klosteret. Det kom til kamp mellem de 300 sikkerhedsfolk og munkene, hvorefter mindst 3 af munkene blev hårdt såret. Miljøministeriet har bygget et stort kontor og udendørs svømmebad inden for klosterets mure for at studere sjældne fuglearter. Men munkene i klosteret mener, det er en undskyldning for at overvåge klosterets beboere på daglig basis.

For tre år siden ødelagde myndighederne en række værelser i klosteret og idømte klosteret en bøde på 2,3 millioner kroner for at oprette vandforbindelse til stedet. Den sag blev anket og senere vundet af klosteret.

Munkene på stedet er af den overbevisning, at de Ægyptiske myndigheder ikke bryder sig om deres tilstedeværelse og i hvert fald ikke tanken om, at klosterets kristne befolkning skal fortsætte med at vokse. (Supplerende kilde: Kristeligt Dagblad 20. september 2010)

Henriette

Besøg hos "Skraldebyens" Kirke og Retrætecenter

Fader Samaan Ibrahim mente for 15 år siden, at der var behov for at skabe nogle bedre muligheder for de unge zabaliner i Skraldebyen, der levede hele deres liv i affaldet og havde brug for at komme væk en gang imellem. Man fandt et sted 110 km fra Alexandria for 15 år siden og købte 65 acres (26 ha), hvor der nu bygges. Der er nu en kirke med plads til 1000, der er en pæn stor swimmingpool, og der bygges lejligheder til de besøgende. Tanken er at kirken skal være for 2000, men også tallet 5000 blev nævnt.

Planerne for centret var ikke helt klare, men det er tilsyneladende Father Samaan Ibrahim, der er den drivende kraft, og som står for de store beslutninger. Der var planer om lejrhold for børn, der skal laves sportsfaciliteter o.l., og der har allerede været 100-150 børn i 3-4 dage nogle gange. Tanken er at integrere leg og sport med gudstjenester og bøn.

Der arbejdes også med planer om lokaler til store konferencer, og der var planer om en udvidelse med en stor konferencsal. Stedet bruges desuden allerede som et sted, hvortil

Zabelinernes swimming pool og ferielejligheder.

man inviterer nye kontakter for at knytte dem tættere til kirken. Der er et tilsvarende sted i Alexandria, hvor der er plads til 300 overnattende. Det er ikke så stort, og der er ikke så gode udvidelses-muligheder som her.

Kirken og klostret ejer jorden, og byggeriet finansieres med indsamlede midler fra koptere i hele Ægypten, men ingen kunne dog sige noget om kapitalbehov eller omkostninger til dato. Man tager en dag ad gangen, forløb det.

Der er ikke givet nogen formel byggetilladelse til det store projekt. Stedet ligger ude i ørkenen, men ikke langt fra motorvejen mellem Kairo og Alexandria. Kirketårnet er holdt i moderat højde for at undgå at blive for synligt, og så længe man undgår naboklager føler man sig tryk ved denne situation.

Man er tilsyneladende lidt usikre på, hvordan centret skal drives, men som Adham Refaat, som er kirkens tolk, udtrykte det, har præsterne ved kirken deres egne planer. Tanken med at invitere os derud var, at man gerne ville have vores støtte til projektet. Det var imidlertid ikke helt klart hvilken støtte, der var tale om. På Father Samaan Ibrahim lød det mest til, at det var finansiell støtte, han ønskede sig, men ved besøget på stedet, hvor vi kom lidt tættere på Adham, fik vi den forståelse, at det i langt højere grad var behov for hjælp til organisering og drift af det færdige center, der ville være brug for. På baggrund af den hierarkiske beslutningsstruktur, der tilsyneladende er omkring centrets udvikling, valgte vi ikke at gøre noget aktivt for at finde en frivillig rådgiver.

En af de personer, der guidede os, fortalte, at skraldebyens kirke nok er den eneste, der døber muslimer. Regeringen har akcepteret det, fordi Father Samaan Ibrahim er en meget stærk personlighed. De døbte muslimer har dog fortsat islamiske navne og identitetskort. I kirken håber man, at revolutionen vil ændre på det. Faktisk er der tidligere forberedt en lov, der ville gøre det muligt for de, der konverterer til islam, at gå tilbage til kristendommen. Kopterne ved kirken opfordrede os til at bede for at denne lov bliver gennemført.

Konvertitter akcepteres generelt ikke af familiemedlemmer og må normalt forlade deres familier. Det gælder såvel blandt kristne som blandt muslimer. Personligt ville Adham, hvis venner for den største del er muslimer, heller ikke acceptere det, hvis hans bror konverterer, for det er en stor synd. Men han vil dog ikke dræbe ham for det, som mange muslimer vil gøre.

Henning

Jesuitten, Fader Suleimaan i Aleksandria

Vi kom til Aleksandria, og vi kørte straks til jesuitpræsten Suleimaan og jesuiternes hovedkvarter i byen. Fader Suleimaan ankom ydmygt og talte stille, men fast. Han fortalte først noget om stedet, at det indeholder kirke, skole, bibliotek, teatersal, kunstudstilling, biograf. Det er et kloster og kulturcenter. De er kun fem munke. Men der er en masse frivillige. – Jesuitterne har været i Ægypten i 140 år (siden 1870).

Stedet i Aleksandria blev grundlagt for 70 år siden (1940). I begyndelsen virkede det for udlændinge og rige Ægyptiske kristne, men da de første Ægyptiske munke tilsluttede sig ordenen, begyndte munkene at rette deres arbejde mod marginaliserede grupper. De arbejder meget med film og teater, at vise forbudte film og lave eksperimentelt teater for at skabe og bevare kulturel åbenhed til alles gavn, til gavn for gensidig forståelse.

For ti år siden rettede islamisterne en kampagne mod biografer og teater som uislamisk og vestlig påvirkning. Den har de måtte kæmpe stædigt imod. Der foregår en del undervisning på stedet, kursus og seminarer i filosofi, historie etc., journalistkurser, som har uddannet 213 journalister, læreruddannelse, som har udklækket 188 lærere, træning af NGO-ledere. Desuden er der filmskole, gadeteater-skole, eksperimentelt teater, kunstnertræning, danseskole.

Suleimaan ser sig selv stå i en kamp mellem den kulturåbne fløj og den formørkende fløj. Den formørkende, kulturfjendtlige fløj findes både hos muslimer og hos kristne. De to "kirker" findes i alle kirkesamfund. Wahabismens puritanisme ligner en tilsvarende kristen puritanisme. Suleimaan kæmper en kamp for at kultur ikke må blive "haram". Nogle gange, når han vil vise film i andre sammenhænge, ønsker præster scener klippet ud, og vi kom ind på "Mine aftener i Paradis". Kultur og fromhed er blevet alternativer.

Suleimaan stammer fra en Ægyptisk familie med en græsk-ortodoks mor og en koptisk-ortodoks far. Han blev ateist som ung, sluttede sig til PLO i Libanon, blev sammen med PLO landsforvist til Algeriet, hvor han studerede, tog derfra til Moskva for at læse videre, og fra Moskva til Brasilien. I Brasilien mødte han katolske præster, der kæmpede for folket, befrielsesteologerne, og det fik ham tilbage til troen og ind i munkevæsenet.

Michael

Efter interviewet fik vi rundvisning og så teatersal og biograf, hvor der stod gamle filmapparater til pynt ligesom i "Mine aftner i Paradis".

Efter mødet med jesuitterne og deres kamp for kulturen tog vi ned til det flotte nye Aleksandria bibliotek, bogstavernes og ordenes hyldest. Det var lukket på grund af nationaldagen. På utrolig vis fik Hanna overtalt vagterne til at åbne for vores gruppe, så vi lige kunne komme ind og se.

Uden for biblioteket mødte vi en koptisk demonstration. "Hvad fik vi ud af revolutionen? Vores kirker bliver brændt ned?" var slagordene.

LØRDAG OG SØNDAG

Lørdag den 8. oktober var uden program og deltagerne tog på individuelle udflugter rundt i byen, og søndag morgen var der afgang fra Kairo.

De første nyheder, vi kunne høre om i dansk presse, var beskrivelsen af et sammenstød i Kairo mellem koptiske kristne og militærpolitiet efter en demonstration mod kirkeafbrændingerne ved Aswan i September. Sammenstødet medførte 24 døde og næsten 300 sårede.

